

Ders-i benî âdemdir bu varakda tedris edilen

BENÎ ÂDEM CEHVERİNİ ARAMA YOLCULUĞU:

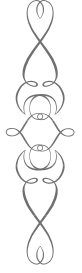
İNSANDAN İNSANLIĞA

BU BÖLÜMDE:

- Benî âdem aza-yı yekdigerehd
- Milletim ehl-i hakikat
- Vatan, millet ve tarih şuur

(Ayrıca bakınız: Sevgi, korku, ümit)

انا لله وانا اليه راجعون

"İnna Lillahi ve İnnâ İleyhi Raciun."
(Ayet-i Celile)

Benî âdem aza-yı yekdigierend

527. Allah yoktan var ettiği zamanlar bizi
Sebep ve sonuç kıldı bize birbirimizi
Ahmed-i Hânî

Benî âdem âzâ-yı yekdiğerend. İster kök ile dal, tohumla meyve gibi, isterse dal ile dal gibi irtibat ve ihtiyaç içinde yaratmış olsun Mevlâ'mız... Bildiğimiz bir şey var ki, insan, kendi başına buyruk olarak bırakılmadı... Her birimiz diğerrinin devamı niteliğinde... Her birimiz yekdiğerimiz ile yoldaş... Her birimiz diğerrinden önce olsun veya sonra, söylediklerimiz veya yaptıklarımızla her birimiz diğerrine sebep veya sonuç... İster sebep olsun hemcinsine insan, isterse sonuç... Âdemoğlu birliği bir ağaç, bir orman gibi, fetlerin her biri o ağacın dalları ve yaprakları veya ormanın ağaçları gibidir.³⁷

528. Benî Âdem âzâ-yı yek-diğerend
Ki der âferîniş zi yek gevherend
Sadi Şirazi

Âdemoğullarının her biri yekdiğerinin azaları olmak üzere aynı cevherden yaratılmışlardır. Yani, aynı cevherden yaratılan Âdemoğullarının her biri (bir nefis olarak var olmaktan başka bir de kendileri için irade buyurulan) âlemin üyeleri veya azaları gibidirler. Bunu böyle kabul etmezlerse hem kendileri eksik veya nâkıs kalır, hem de âlemleri fesat bulur. (Bu

37 Beytin aslı Kürtçedir: Mewcûdi kirin dema ji me'dûm/ Em pêkve di lazimîn di melzûm

beyit hakkında; Ünlü Beyitler bölümünde, ilk mısraya göre alfabetik sırada, açıklama bulunmaktadır.)

529. *Bülend ü pest-i âlem birbiriyle irtibât etmiş
Birbirisine muhtâçtır a'lâ ile ednâ*

Nâbî

Âlemin yükseği ve alçağı, birbirlerine bağlanmıştır; (böylece), âlemin en yücresi ile en aşağısı birbirine muhtaç kılınmıştır.

Dünya bir sistemler sistemidir. Onun içindekilerin kendi tabiatları üzere işleyebilmeleri birbirlerine bağlıdır. Küçük büyük dünyadaki her şey eksiktir ve tek başına işlemekten mahrumdur. Yaratılışlarından gelen özellikle birbirlerine muhtaçtırlar. Az ile çok, küçük ile büyük, iptidai olanla gelişmiş olan bir ihtiyaç içinde birbirleri ile irtibatlandırılmış ve eksiklikleri bu şekilde tamamlanmıştır. Ak ile kara, iyi ile kötü bile yalnız kendileri olarak değil, biri diğerinin anlaşılmasında ve kıymetinin bilinmesinde önemli bir rol oynadığı için anlamlıdır.

530. *Kim böyle kuruldu tâ bu dîvân
Muhtâc idi hüdhüde Süleymân
Şeyh Galib*

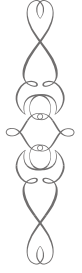
Bu dünya divanı kurulduğundan beri böyledir ya; Hz. Süleyman bile hüthüt kuşuna muhtaç olmuştur.

531. *Usanmaz kendini insan bilen halka hizmetten
Mürüvvet-mend olan mazlûma el çekmez îânetten
Nâmık Kemal*

Kendini insan bilen halka hizmet etmekten usanmaz; yiğit olan mazlum olana el uzatmaktan elini çekmez.

532. *Tek gerçek, tek hüviyetiz, aynı mastardan isimleriz
Mutlak olarak mevhum şeyleriz, aynadaki akisleriz
Mela Ahmedê Cezîrî*

Tasavvufun derinliklerinden nadide inciler, taze mânalar getiren bu beyiti dışarıdan vâkîf olabildiğimiz kadarıyla anlamaya çalışalım: Renklerimize, cinsiyetlerimize, dillerimizin farklılığına, sûretlerimizin çeşitliliğine bakıp bizi ayrı zannetme. Aslında biz hepimiz tek cevherden yaratılmış, bir kalıptan çoğaltılmış ve her birine kendi benliği ile kimlik kazandırılmış “bir”leriz. Beyti Kürtçe aslından okumak, bilenler için daha lezzet verici olacaktır.³⁸

Bizler, “bir”liğin sonsuz görünüşteki tecelli halleriyiz. Bu dünyada bugün varız ama aslında yokuz (ne yaratılmadan/doğmadan buradaydık, ne de öldükten/ kıyametten sonra burada olacağız. Nereye ait olduğumuzu ve bütün zamanı düşündüğümüzde bu dünyadaki varlığımızı bir gölge oyununda olduğu gibi bir görünme, kaybolma halinden başka bir şey değildir.) Çünkü gerçekte biz buraya, bu dünyaya ait değiliz.

*533. Zen merde cüvân pîre kemân tîrine muhtac
Eczâ-yı cihân cümle birbirine muhtac
Basîrî*

Kadın erkeğe, genç yaşlıya, keman da kendi yayına muhtaçtır. Bütün yaratılmışlar (parçalar, kısımlar halindedir, bütün olmaktan uzaktırlar ve birbirlerini tamamladıkları için) birbirlerine muhtaçtırlar.

Milletim ehl-i hakikat

*534. Dünya benim rızkım durur
Kavmin benim kavmim durur
Yûnus Emre*

Dünya benim rızkımı verir, (onun içindeki) insanları da benim insanlarımdır.

³⁸ *Em tek hewîyyat in yeqîn ism in ji mesder muşteq in/ Mevhûm û laşey' mutleq in 'eks in di nêv ayîne da.*

535. *Milletim ehl-i hakikat, halikım Rabbim Hûda*
Mezhebim râh-ı mahabbet, şart-ı imanım fena
Nazif Efendi

Hakk'a inananlar milletindenim, yaratıcım (âlemlerin) Rabbi, (ben de) O'nun kuluyum; yolum muhabbet yolu, bu dünyanın gelip geçici olduğu da imanımın şartlarındandır.

mezheb-meşreb: Arapça'da mezheb, gidilecek yol, meşreb, su içilecek yer demektir. İstilahî olarak, İslam dinini İmam-ı Âzam, imam Malik gibi bilginlerin anlayışlarına, görüşlerine uyarak yaşamaktır. Bu imamların görüşlerine mezheb denir. Meşreb ise, her insanda farklılık arzeden karakter özelliği gösteren huy, mizaç, zevk ve alışkanlıklardır.

536. *Oyuncak sanmayın ahlâk-ı milli rûh-i millidir*
Onun iflası en korkunç ölümdür, mevt-i küllîdir
M. Akif Ersoy

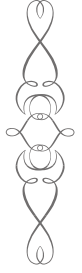
Milli ahlâk milli ruhu meydana getirir; ahlâkın yok olması (milletin) en korkunç bir şekilde ölümüdür, (çünkü bu ölüm) bir toptan yok olma durumudur!

Millet nedir? Vatan, toprak, bayrak birliği vs. vs... Akif öyle demiyor. Millet, ahlâki bir birliktir, diyor Akif, bir ahlâki değerler (inançlar) birliğidir. Yalnız insanların birliğini düşündüğümüzde böyle, ama sosyal yapıyı, bizatihi ahlâkın kendisi olan toplumsal değerler ve davranışları, yasaları hesaba kattığımızda millet, bir ahlâki değerler sistemidir. Akif'in "millilik"le kastettiği şey milliyetçilik değil, aynı ahlâka inanan değişik dil, renk ve coğrafyalara mensup insanlar birliğidir.

537. *O kavimler ki hakikî yolu buldum sandı*
Ermeden doğru yola hepsini susturdu ölüm
Öyle bir ukde ki hall etmedi bir kimse onu
Vurdular hepsi düğüm üstüne bir başka düğüm!
Nasiruddin Tusi

Sırat-ı müstakim'de yürümeyen toplumlar gittikleri yolları doğru yol zannederek bunda ısrar ettiler. Böyle yapmakla,

ne yazık ki kendi sonlarını hazırladılar. Sırat-ı müstakimde yürümek dışında, hiçbir toplum yanlış yolda yürüyüp selameti bulmak gibi bir yol bulamadı, bu şekilde yok olmayı önleyemedi. Böylece her biri çözümsüzlük üstüne çözümsüzlük ekleyerek bu dünyadan çekip gittiler. **Ayet: "Her toplumun (ulus, halk) belli bir süresi vardır. (Kendilerine verilen bu müddet bitip ecelleri geldiğinde) bu süreyi ne uzatabilirler, ne de kısaltabilirler."** (A'râf Sûresi: 34)

538. *Vatanım rûy-ı zemin, milletim nev-i beşer(*)*
Tevfik Fikret

Prof. İ. Enginün, Fikret'in bu mısraının, Şinasi tarafından Victor Hugo'dan çevrildiğini ve Tevfik Fikret'in de kullandığını söylemektedir.

(*) Mısra, bazı kaynaklarda "Milletim nev-i beşer, vatanım rûy-ı zemin" şeklinde geçmektedir.

Vatan, millet, kavmiyet ve tarih şuuru

539. *Ayrılık hissi nasıl girdi sizin beyninize?*
Fikr-i kavmiyyeti şeytan mı sokan zihninize?
M. Akif Ersoy

540. *Bülbülün gül-zârı var bûmun olur vîrânesi*
Hayâlî Bey

Bülbülün gül bahçesi varsa, baykuşun (da) viranesi var.

Herkesin yurt olarak kabul ettiği, kendi çöplüğü bildiği ve onsuz yapamadığı bir yeri vardır. Herkesin yurdu kendisi için gerekli ve güzel.

541. *Haksızlık ölümdür; hak, yaşamaktır,*
Sürünüp yaşayan millet alçaktır.
Rıza Tevfik

Filozof Rıza Tevfik, milletin hayatının devamının hakkın gözetilmesiyle, yani adaletle mümkün olacağına işaret etmektedir.

*542. Târîhi tekerrür diye târif ediyorlar
Hiç ibret alınsaydı, tekerrür mü ederdî?
M. Akif Ersoy*

Tarihi, "olayların tekrar etmesi" diye tarif ediyorlar; (olanlardan) ders alınmış olsaydı, tekrar eder miydi hiç?

*543. Vatan kadrini ne bilsün bilmeyenler
Düşüben gurbete ayrılmayanlar
Güvâhî*

Vatanın kadrini bilmek için önce onun değerini öğrenmiş olmak gerekir. Vatandan ayrılıp gurbet hayatı yaşamayanlar (vatan yokluğunu, hasretini çekmeyenler) ne bilsinler vatanın ne olduğunu...

